kerkhoven van onze Vrouwe en sint Salvators om daar pallissaden van te maken. Doch 't gevaar schen te vergaan, en met het beginsel van September wierden al de soldaten afgedankt, « dewelke,» zegt Custis, «op den 25 Julij te vooren ten getalle van 200 hunne monstreeringe gedaan hadden. »

't En duurde niet lange. Den 7 Februarij 1668 trokken de Franschen uit Kortrijk en Rijsel naar Wijnendale, en maakten er hun meester van. Ondertusschen onze vrienden, de Engelschen, die in Damme lagen, wierden oproerig omdat men hun geen solde en betaalde en zij gingen de stad Houcke plunderen en Moerkerke. De Franschen toogen Bruggewaarts, langs de vaart den 8 Mei, ten getalle van 12 duist man ; maar den 4 Junij riep men te Brugge den vrede af.

In 't jaar 1673 en volgende ging het slechter. De vesten, tusschen Smede- en Gentpoorte wierden met nieuwe bolwerken voorzien, en den 5 April 1674 kwam er een spaansch garnisoen in Brugge. Daartoe maakte men twee nieuwe wachthuizen : tot het eene wierd de schure van de Refugie van sint Andries gebruikt, het ander stelde men alsdan te midden de vrijdagmart.

De vijanden die dagelijks uit Kortrijk kwamen, staken sint Michiels in brande den 7 Junij.

Vier jaar daarna, ging het weêr schuw. Gent viel onder het bedwang der Franschen den 9 Maarte 1678, en, den 11 stonden zij voor de Gentpoorte, toen zij al met eens wegtrokken en Iper gingen belegeren.

De vrede wierd gesloten te Nimwegen, en den 4 Januarij 1679 wierd zij te Brugge uitgeroepen, ten huize van Antoon van der Zijpe, op de Gruuthuyse brugge, in de vergaderinge van den Raad van Vlaanderen, die sedert de overgave van Gent, in Brugge zijne zittingen hield.

In 1683 vielen de Franschen nogmaals in Vlaanderen, en 't ging nog een tijdeken duren eer 't uit was met den Fransch. Hij wilde in Brugge in 1688. 't Verraad wierd ontdekt en 't was de Smedepoorte die aan 't vreemd leger moest geopend worden door eenen aanzienelijken Gentenaar, die gerecht wierd en zijn hoofd stak men op eenen ijzeren pinne boven die zelfste poorte te toogen. Ten tijde van Custis, was het daar nog te zien.

Nog binst de zelfste bestiering van Karel II vielen de Franschen in 't Brugsche Vrije, in 1689. 't Was voor den oogenblik hun laatste alhier.

—

De tweede koperplate, die op bladzijde 329 staat, verbeeldt den voorkant en de keerzijde van eene medaalje die geslegen wierd in 1716 ter gelegendheid van de geboorte van den zone van Karel VI. 't Kind kwam ter wereld den 13 April van dit jaar. Lange had de keizer erachter verlangd, en als 't er was, ze sloegen medaaljen ; geen woorden genoeg en vond men om die geboorte te vieren, 't was van GENUS IMMORTALE MANET, dat is : « het keizerlijk geslacht blijft onsterfbaar », 't kind wierd gebracht door de allegorike figure van de onsterfelijkheid, de keizer in al zijnen pracht draagt het op zijnen schoot, de figure van de victorie komt het begroeten, Oostenrijk, nog eene heidensche vrouwen figure, staat verwonderd te zien ; men deed het Kersten en 'n vond schier geen namen genoeg in den almanak, 't heette immers Leopold, Jan, Joseph, Antonius, Franciscus *a Paula*, Hermenigildis, Rudolph, Ignatius, Balthasar.

Dat kind moest keizer worden, en meester worden van de wereld ; maar God had het anders beschikt, en, 't stierf nog geen zeven maanden oud, den 3 November.

Nu, toogt de eerste plate dat de staalbekleede mannen niet altijd de sterkste zijn, zoo toogt de tweede dat het den mensch niet en mag baten van onsterfelijkheid te spreken, maar dat *dat* in Gods handen ligt.

Karel VI, de vader van den zoo vroegtijdig gestorven prince, stierf zelve den 20 October 1740. Hij was de laatste mannelijke hoir van Philips den Schoonen, en 't huis van Habsburg verging met hem. Hij had zijne landen met vele zachtmoedigheid bestierd en liet den throon open voor de nog bekende Maria Theresia.

—

VINDEVOGELS IN DEN DERING.

In 1782 vond men te Zandvoorde bij Ostende, een oud beeldeken in wit porcelein ter groote van 20 centimeters dat naar alle waarschijnelijkheid een heidensche afgodinne voorenstelde. De houding van dat beeldeken is nogtans zoo zedig dat de eigenaars (Maurus-Van Paris) het eeren als een onze lieve Vrouwken.

Op Zerkeghem vond men in 1840, in de Quetshaeghe eene Amphora in gebakken eerde. Deze was zoo groot dat men er bijna eene halve tonne bier had kunnen ingieten. Deze pulle wierd over drie jaar verkocht in het sterfhuis van Mr van den Bogaerde, advocaat te Brugge en eigenaar van het land waarop die pulle gevonden wierd.

In 1834 vond men te Breedene, eenige meters oost van de kerke, ter diepte van 18 voeten twee geraamten van menschen. Daarnevens twee gleiersche pateelen vol mosselschelpen en een metalen potje vol goudegeld. Dit geld wierd uitgewisseld door den eerweerden heer Ledieu, wijlend pastor van Breedene, en tegenwoordiglijk wonende te Thorhout. Hij is ook nog in bezit van de pateelen. Het metalen potje is in mijn bezit sedert eenige dagen, en het ziet er waarlijk knoddig uit. Waarschijnelijk komt dit al voort van een heidensch graf. 't Was immers onder onze heidensche voorouders een gebruik van de afgestorvenen geld en spijze mede te geven op de reize naar de andere wereld.

Ter zelver plaatse vond men ook nog een groot getal beestekoppen, die, volgens het zeggen van den opperbaas der deringdelvers, moeten deze geweest hebben van eenen trop schapen.

In 1870 dolf Mr D'hoedt, Burgmeester van Jabbeke, dering langst den Thorhout-weg tegen de Oostendsche vaart. Men vond daar ook eenen beestekop en verschillige stukken van potten in roode aarde gebakken. Deze voorwerpen heb ik in mijn bezit.

Twee geldspecien in koper dragende koppen van roomsche keizers heeft men over eenige jaren gevonden bij Niepoort. Deze heb ik onlangs weten verkoopen bij Mr Vyt te Gent.

Wie weet er nog ? K. D. C.

—

NU NIET, MAAR LATER.

Dichtstuk van Prof. DE BO, uitgesproken in de prijsdeeling van 't Collegie Saint-Louis, den 14 Oegst 1872.

Vandage moest, naar oude plicht,
De vlaamsche kunst heur snaren roeren,
En met een warm zanggedicht,
Of 't zijn kon, hert en ziel vervoeren:
Een zanggedicht aan 't Vaderland
Steeds dierbaar zoo in ramp als vreugden;
Aan Vlaandren dat de kroone spant,
Dat vlaamsch van taal is, vlaamsch van deugden;

Een zang aan Brugge de oude stad
Die, groot en machtig in 't verleden,
Aan 't hoofd der kunstenwereld trad,
En nog zoo christlijk is op heden;
Of aan die waarde vlaamsche jeugd,
Op wie 't collegie roem mag dragen,
Wier burgermoed en wijze deugd
De troost zijn van dees droeve dagen.

Maar ach als 't huis in diep verdriet
Gedompeld ligt, als 't zijnen vader
Onschuldig in den kerker ziet,
Beschimpt, verdrukt door een verrader:
Waar is het hert dat hem bemint
En dat zijn tranen moog bedwingen ?
Waar is het welgeboren kind
Dat bij zulk schouwspel kunne zingen ?

En als de kerk in rouwe treurt
En al haar brave kindren weenen ;
Als 't Pausdom in 't gevang gesleurd,
Daar triestig neêrknielt op de steenen ;
Als Pius van zijn troon beroofd
Den druk voelt om het herte klemmen :
Hoe vond ooit dichter, die gelooft,
Den lust nog om zijn harp te stemmen ?

Als uit de hel een rook opgaat
In dompen die de zon verdooven ;
De draak heur klauwen openslaat
Om 't erfdeel van de kerk te rooven;
Als weêr een nieuwe Lucifer
God zelve naar de kroon durft steken,
En dat er nergens, heinde of ver,
Een Michaël dien trots komt breken:

Noch 't vrome Frankrijk, dat wellicht
't Verdrukte recht ter hulp zou spoeden,
Maar uit het veld geslagen ligt
Bedekt met wonden die nog bloeden ;
Noch Duitschland ook, dat meer dan ooit
Het rijk der waarheid moest verborgen,
Maar, voor een Bismarck neêrgeplooid,
Het Pausdom ziet en helpt verworgen ;

Als de afgrond in triomphe gaat,
Als aard en hemel schande lijden,
Geen dichter, neen, die tonen slaat,
Tenwaar om te vermaledijden ;
Of zingt de blijde nachtegaal
Des avonds in de groene dreven,
Daar 't onweêr bliksemt straal op straal
En stormend 't aarderijk doet beven ?

Neen, als men zulke ellenden ziet,
Onmooglijk is 't gerijmd, gezongen.
Vermaledijden mag men niet,
En mocht men, al de snaren sprongen.
Dus neêrgebogen onder 't leed,
Het biddend oog naar God geslagen
Die alles kan en alles weet,
Vertoeven wij op beter dagen.